

UKRAYNA PAZAR RAPORU 2020

Son dönemde özellikle 2016 yılında Rusya'nın turist trafiğinin yasaklanması ile yaşanan krizde, büyük gelişme kaydeden Ukraynalı turist sayısı, bu pazarı Türkiye turizmi açısından farklı bir yere taşıdı.

Ukrayna pazarı Türkiye turizmi için 2 ayrı dönemde analiz edilebilir. Bunlardan ilki 2009'a kadar olan büyüme sürecidir. Bu dönemde, Ukrayna'dan gelen ziyaretçi sayısı 2008'de 730 bin girişle rekora ulaştı.

İkinci önemli dönem ise ekonomik ve siyasi istikrarsızlıkların yaşandığı 2008-2014 duraklamasının ardından yaşanan 2015/2016 yükselişidir. Bu dönemdeki büyüme; kaynağı diğer pazarların girdiği sıkıntılar olan bir örnek oluşturuyor.

Bir önceki gelişme döneminde 730 bine oturan Ukraynalı ziyaretçi sayısı 2008-2014 döneminde inişli çıkışlı ama ılımlı büyüme eğilimi ile 650 bin bandını yakaladı.

Ancak asıl ivme Rusya'nın kapalı olduğu 2015 sonu ve 2016 yılı tamamında yaşandı Ukrayna'dan gelen ziyaretçi sayısı da önce 700 bine ardından 1 milyona çıktı.

Türkiye turizminin Covid 19 etkisinde daralma yaşadığı 2020 yılında, en canlı pazar olarak öne çıkan Ukrayna; tıpkı 2016 krizinde olduğu gibi, adeta tek başına dikkatleri çekiyor. Türkiye turist pazarındaki payını son yıllarda 2 kat artıran Ukrayna, neden ve nasıl büyüyor?

Turizmdatabank.com'un, Kültür ve Turizm Bakanlığı ile TÜİK verilerinden yaptığı analize göre; Ukrayna, Türkiye'ye gelen turistler içinde % 4 dolayında paya sahip. Ukrayna'nın payı 1 yıl önce % 2 dolayında idi.

Ukrayna'dan Türkiye'ye gelen turist sayısı, 2016 yılı krizinde dahi artarak, o yıl yaşanan düşüşü azaltırken, benzer eğilim; Covid 19 salgını yılı olan 2020'de de devam etti.

Kültür ve Turizm Bakanlığı verilerine göre 2016 krizinde, Türkiye'ye gelen Ukraynalı turist sayısı, rekor artışla 706 binden 1 milyon 45 bin kişiye yükselmişti. Pazardaki canlanma 2017-2019 döneminde de sürerek 1,5 milyon bandı aşıldı.

2020 yılının 10 aylık döneminde de Türkiye turist sayısı % 72,5 dolayında düşerken, bu gerileme Ukrayna pazarında % 35-36'da kaldı.

2020 yılında Ukrayna pazarında kısmen devam eden bu canlılık; bütün pazarların gerilediği bu dönemde, doğal olarak, Ukrayna'nın payını da artırdı.

2019'un 10 ayında % 3,59 olan Ukrayna payı, bu yıl % 8,29 bandına çıktı. Özellikle yaz aylarında Türkiye'ye gelen turistlerin % 15-20'si Ukrayna'dan sağlanmış oldu.

Ukrayna pazarının tarihi anlamı

Türkiye turizminin kaynak pazarları büyüklüğü açısından; 2000'li yılların başından itibaren küçük ölçekten orta büyüklüğe geçen ve 2016 yılında da büyük pazarlar arasına girmeye başlayan Ukrayna'dan 2019 sonuna kadar 15 yılda 11,8 milyon ziyaretçi alınmıştır.

Ukrayna'dan gelenlerin sayısı, toplam turist girişlerinde önce % 1,5, sonra % 2,5 pay alırken, 2010-2015 döneminde % 2 dolayına gerilemişti. 2016 yılında Türkiye turizminin yaşadığı derin krizde, turist sayısı düşmeyen tek pazar konumunda olan Ukrayna 1 milyon bandını aşarken, toplam turist sayısından aldığı pay da % 4 dolayına çıktı. Bu yükselişin en büyük nedeni; elbette Ukrayna'da sağlanan artışı. Ancak Rusya'nın Türkiye'ye kapalı/yasaklı olması durumu da bunda büyük paya sahipti.

Ukrayna'dan Türkiye'ye gelen ziyaretçi sayısı, Bin Kişi

	Ziyaretçi	Değişim
2000	173,6	173,6
2001	177,4	2,2
2002	193,0	8,8
2003	225,5	16,8
2004	293,6	30,2
2005	380,4	29,5
2006	487,9	28,3
2007	593,3	21,6
2008	730,7	23,2
2009	574,7	-21,3
2010	568,2	-1,1
2011	602,4	6,0
2012	634,7	5,4
2013	756,2	19,1
2014	657,1	-13,1
2015	706,6	7,5
2016	1045,0	47,9
2017	1284,7	22,9
2018	1386,9	8,0
2019	1547,9	11,6
2020	950,5	-36,5

Ukrayna, turizmde kazandırıyor mu?

Turist sayısında, bu kadar önemli gelişme gösteren Ukrayna turizm harcama ve gelirinde de canlanma gösteriyor.

TÜİK bulgularına göre, Türkiye'ye gelen Ukraynalı turist, kişi başı paket tur harcaması, son 10 yılda; 400-450 Dolar bandına oturdu. Kişi başı harcamalar paket dışı, bireysel harcamalarda ise 1000 Dolar düzeyine geldi.

Fakat pazardan elde edilen kişi başı gelirler düşüş eğiliminde. 2012'lerde 450 Dolar dolayında olan paket tur harcaması 2019'da 415 Dolar; kişi başına ferdi harcama da 1400 Dolar'dan 1000 Dolar düzeyine geriledi.

Gelen Ukraynalı turist, % 65-70'i paket turları kullandığı için, elde edilen turizm geliri de kısmen düşük kalıyor.

Ukraynalı turist artışının ana kaynağı paket turlar

Veriler de gösteriyor ki, Ukrayna pazarının, Türkiye'de bu kadar uzun vadede kesintisiz büyümesinin arkasında; paket turların hızlı artışı yer almaktadır. Öyle ki, TÜİK verilerine

göre; 2012 yılında 350 bin dolayında olan Ukraynalı paket tur turisti sayısı, 2019 yılında 850 bine dayanmıştır. Ferdi gelişler ise ancak 380 bin dolayındadır. Özetle son 10 yılda paket turisti % 40 büyürken, ferdi girişler % 10'un altında gelişmiştir.

Ukrayna'dan Türkiye'ye gelen turist sayısı, milyon

	Türkiye	Ukrayna	Payı,%
2005	21,12	0,38	1,8
2010	28,63	0,57	2,0
2015	36,24	0,71	1,9
2016	25,35	1,05	4,1
2017	32,41	1,28	4,0
2018	39,49	1,39	3,5
2019	45,06	1,55	3,4
2020-t	12,5	0,95	6,8

Ukrayna'dan gelen turist sayısı ve kişi başı harcamaları, Dolar

	Paket KB gelir, Dolar	Ferdi KB Gelir, Dolar	Paket turisti	ferdi turist
2012	391,7	1513,1	356.772	139.419
2013	426,9	1422,8	371.778	226.890
2014	469,3	1272,8	286.428	251.910
2015	429,7	1091,9	292.419	309.639
2016	373,7	1015,3	550.410	261.632
2017	355,2	932,4	650.060	372.873
2018	366,9	1025,0	803.441	329.257
2019	416,3	1002,2	841.584	386.078

Ukrayna'dan gelenlerin yaş grupları

Türkiye turizmini cazip kılan konuların başında çocuklar ve ailelere sunulan geniş hizmet gelmektedir. Herşey dahil sistemi ile yaygın olan bu durum Ukrayna pazarındaki çocuklar ve yetişkinler dağılımında da gözlenmektedir. Bulgulara göre Ukrayna'dan gelen ziyaretçilerin % 25'ini 0-14 yaş grubundaki çocuklar oluşturmaktadır ki bu paket seyahat fiyatının belirlenmesinde son derece etkilidir.

Ukrayna'dan gelenlerin yaş grupları dağılımı, Bin Kişi Yetişkinler ve çocuklar

	Yetişkinler	Çocuklar
2006	426,3	61,6
2007	462,8	130,5
2008	574,9	155,8
2009	461	113,7

2010	455,2	113,1
2011	489,1	113,3
2012	496,2	138,5
2013	598,7	157,5
2014	538,3	118,7
2015	602,1	104,5
2016	812	231,9
2017	1022,9	261,835
2018	1132,6	254,334
2019	1227,6	320,396
2020-t	736,1	110,1

Ukraynalı turistin gelir durumu

Yıllık kişisel gelir açısından; Türkiye'ye gelen Ukraynalı turistlerin % 90'ı ORTA VE ALT GELİR grubundadır. Yüzde 10'u da yüksek gelirlidir. Bu açıdan Ukraynalı turistler, Türkiye'ye gelen diğer yabancılardan daha düşük bir profile sahiptir. Çünkü; Türkiye'ye gelen yabancı ziyaretçilerin % 82'si ORTA VE ALT GELİR grubundadır. Yüksek gelirlilerin oranı ise % 17 dolayındadır.

Ukrayna'dan Türkiye'ye gelenlerin yıllık gelir düzeylerinin göre dağılımı, % ORTA VE ALTI GELİR GRUPLARININ PAYI,%

	Ukraynalı	Toplam yabancılar
2010/2012	92,70	82,40
2013	91,51	82,22
2014	89,05	82,50
2015	87,70	81,64
2016/2019	86,59	82,89

Paket tur pazarı

Diğer yandan Ukraynalı turistlerin paket turlarla geliş eğilimleri de azalma gösterdi. Beş yıl önce Ukrayna'dan gelenlerin % 71-72'si paket turları tercih ederken, bu oran, 2015'te % 50'lre kadar gerilemişti. Ancak kriz yılı olan 2016'da çok uygun fiyatların devreye girmesi ile bu seviye % 68'e kadar yükseldi.

Tabloda da gözleneceği gibi; aynı dönemde Rusya pazarı ile Türkiye'nin toplam pazarları açısından durum önemli değişimler gösterdi.

Paket tur tercih oranı,%

	Ukrayna	Rusya	Türkiye
2012	71,9	80,5	48,9
2013	62,1	82,0	47,1
2014	53,2	79,0	48,0
2015	48,6	75,9	45,0
2016	67,8	54,7	34,4

2017	63,5	75,0	35,3
2018	70,9	74,6	41,1
2019	68,6	75,4	43,4

Ukraynalı turist konaklama eğilimleri

Ukrayna'dan gelenlerin, otellerde yaptıkları geceler, Türkiye'de yaptıkları toplam gecelerin içinde % 57-60 paya sahiptir. Bu oran 10 yıl önce % 66-70 dolayında idi. Yani 10 puanlık düşüş var.

Ukraynalı turist gecelerinin ne kadarını otellerde yaptı,%

	2000- 2007	2008-2018
Tesiste geceleme oranı	66	57
Evlerde Geceleme	31	41
Diğer	3	2

Ukrayna paket tur pazarında tur operatörleri rekabeti

Turizmdatabank'ın 15 yıldır yaptığı ve Türkiye'ye turist getiren tur operatörlerini inceleyen PAKET TUR PAZARI ARAŞTIRMASI bulgularına göre Ukrayna'da az sayıda operatörün hakimiyeti devam ediyor.

Araştırmanın 2020 bulgularına göre paket turlarla en fazla turist getiren operatörle içinde ilk sıraları; Anex Tour, Join Up-Peninsula Grubu, OTI Holding ve Pegas Touristik almıştır. Bu grupları TUI ve Kilit Global izlemektedir.

Pazarda 10 yıl kadar önce bugün başka gruplarca alınan veya onlara katılan, iflas eden; Turtess, Tez Tour, Karya Tour, Prince Goup gibi operatörler de hakim konumda idiler.

Ukrayna'dan paket turlarla turist getiren operatörler

	2017	2018	2019	2020
ANEX	154.169	178.355	198.883	145.589
ODEON	73.786	89.007	80.938	101.572
JOINUP	169.139	87.424	76.447	97.449
TUI	86.138	112.539	158.093	72.348
PEGAS	63.292	72.015	57.556	62.001
TEZTUR	75.964	82.620	78.307	26.301
AKAY	16.886	17.895	25.862	3.837
CATTTUR	14.065	4.578	5.513	2.285
CATT TOURS	14.065	16.748	22.087	1.612
XCLUSIVE	3.456	2.076	12.892	1.344
UPON TOUR	489	2576	2380	1191
CONSUL	934	2.002	3.133	1.094
NEED TOUR			6.311	640
MPI TURKEY	5	2	10.237	167

TOPLAM	695.203	712.279	739.208	518.364

Ukrayna'dan çıkışlarda Türkiye'nin pozisyonu

Ukrayna'dan yurtdışına çıkan kişi sayısı son 5 yılda 23-24 milyon bandındadır. Yapılan seyahatlerin 60 milyonu aştığı ülkede; bu çıkışların çok azı (% 15'inden azı) organize seyahat konumundadır.

Yaklaşık 5,5 milyona denk düşen bu organize (Paket tur) seyahat pazarında Türkiye ve Mısır ilk tercih konumundadır.

Paket tur pazarında Türkiye'yi; Mısır, Yunanistan, İtalya, Fransa ve İspanya gibi diğer tatil destinasyonları izlemektedir.

Öte yandan paket turlar dahil diğer tüm seyahat kategorilerinde Türkiye yine açık ara öndedir. Burada Türkiye'nin en yakın rakibi (veya sezon ve turoportörü gelir yönetimi açısından bakılırsa TAMAMLAYICISI) Mısır'dır.

Diğer yandan Ukrayna vatandaşlarının genel amaçlı yurtdışı çıkışlarında en çok tercih ettikleri ülkeler Ukrayna'ya komşu ülkeler oldu. Bunlar arasında; Polonya, Rusya, Macaristan, Moldova gibi ülkeler gelmektedir ki, bu seyahatlerin turizmle doğrudan bağı bulunmamaktadır. Daha çok iş ve yakın ziyareti ile transit geçişlerden oluşmaktadır.

Ukrayna'dan bazı rakip ve tamamlayıcı ülkelere turistik amaçlı yurtdışı çıkışlar*

	2015	2019
Türkiye	510.537	1.570.440
Mısır	350.936	2040502
İtalya	113.373	78.203
Yunanistan	101.298	98.767
Fransa	98.353	29.471
İspanya	60.710	136.583

*Ukrayna istatistik ofisi verileri. 2017'den beri yayınlanmamaktadır.

Ukrayna'dan yurtdışı çıkışlar*, milyon

	Toplam çıkış	Paket turlu çıkışlar
2008	15,5	1,28
2009	15,3	0,91
2010	17,2	1,30
2011	19,8	1,25
2012	21,4	1,96
2013	23,8	2,52
2014	22,4	2,09
2015	23,1	1,65

2016	24,7	2,06
2017	28,4	2,28
2018	45,4	4,02
2019	61,3	5,52

*Ukrayna istatistik ofisi verileri./ 2017'den beri yayınlanmamaktadır.

Ukraynalı turistlerin Türkiye'deki dağılımı

Ukrayna'dan Türkiye'ye gelen turistlerin yarısı Antalya'yı tercih etmektedir. Kalan diğer yarısı ise başta İstanbul ve Muğla'ya yönelmektedir.

Turist sayısına paket tur açısından bakılırsa, Antalya'nın payının % 80'nin üzerine çıktığı gözleniyor. Antalya'yı Muğla izlemektedir.

Ukraynalı turistlerin illere göre dağılımı

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020-T
Antalya	285.550	316.972	575.545	715.670	714.790	803.683	547.000
İstanbul	257.560	270.428	289.395	304.275	323.454	331.776	161.200
Muğla	40.202	45.161	98.108	139.140	176.872	200.855	128.000
İzmir	2.632	2.804	1.836	4.460	20.611	24.715	10.500
Diğer	71.107	71.186	79.067	121.190	151.207	186.967	103.800
Toplam	657.051	706.551	1.043.951	1.284.735	1.386.934	1.547.996	950.500